

своєї скромності, був небагатослівним. Але зауважив, що така широкоаспектна й фахово підготовлена програма репрезентації його книги була першою в його творчому житті. Але він надіється на подібні зустрічі з ним, як письменником, у майбутньому і саме з представниками цього мистецького факультету.

На жаль, через мій відхід від керування кафедрою музикознавства, методики музичного мистецтва та акторської майстерності я втратив безпосередню можливість організації такого роду заходів й творчі зустрічі з Петром Сорокою, як письменником, мали лише особистісний характер, що зводилися до обговорення як місцевого, так і загальноукраїнського літературного процесу.

НОВЕЛІСТИЧНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ЖАНРОТВОРЧИХ ЧИННИКІВ

«ДЕННИКІВ» ПЕТРА СОРОКИ

Ткачук Микола Платонович

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики української та світової літератури, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,

tkmsasha@gmail.com

Форма щоденника має давню традицію в європейських літературах і зазнала численних жанрових трансформацій. Дослідники виділяють різновиди денникової прози – автобіографію, мемуари, сповідь. Твори можуть мати синкретичне змістове наповнення, можуть включати філософські роздуми й поряд з цим записи побутового характеру. «Денники» П. Сороки також відзначаються різномірною тематикою, а компоненти належать до різних жанрових утворень. Серед них можна виділити власне новели, ліричні мініатюри, літературні денники, вірші. Всі вони об'єднані інтенцією автора: «Я зрозумів, що знайшов жанр, який дозволяє мені найбільш повно виповісти себе». Ольга Шеховцова зазначила, що «Денники» – це своєрідна жанрова

модифікація сучасного щоденника, тому що йому властиві ознаки, притаманні щоденнику. Але при цьому не відбувається чіткої хронологічної структурованості щоденника, тобто не визначаються конкретні дати написання заміток [4, с. 321]. Серед тематичної багатогранності таланту П. Сороки Леслава Кореновська виділяє автобіографічні спогади; чужі історії; релігійні мотиви; письменницький досвід роздуми над плинністю, суттю й вартістю життя; оцінка сучасного літературного руху в Україні; таємниці творчої лабораторії поетів і письменників; проблема читача, а також жанр міні-новели [1, с. 19].

Поміж творів, які увійшли до збірок «Знак серця. Денники 2008 року», «На захід від спадаючого сонця», «Жезл і посох» можна виділити класичні новели. Як правило, це твори автобіографічного характеру, в яких є зовнішня канва подій, яка веде до поворотного пункту, пуанту. Також наявні такі жанрові ознаки, як оповідач, що звертається до уявного слухача, нечувана подія, наскрізний мотив, невелика кількість деталей [2, с. 146]. У новелі «Моє внутріутробне життя» автодієгетичний оповідач згадує випадки з дитинства, коли він потрапив у пастку, як провалився у діру, через яку засипають картоплю у льох. Історія повторюється, коли десятирічний герой впав у незасипаний колодязь. Оповідач вміло нагнітає ситуацію, у безвихідній ситуації він бачить кусочок неба і сприймає його одкровення. Подальше спасіння додає парадоксальності цій історії. Рятувальником виступає сільський п'яниця, який згодом, з невідомих причин, наклав на себе руки. Немов у чарівній казці, у творі присутнє ще одне випробування: спуск у колодязь, щоб врятувати kota. Наскрізний мотив неба завершує новелу. До хтонічних мотивів письменник повертається в новелі «У зубах мінотавра». Проте ця новела має чітку лінійну структуру, напруження поступово наростає й після порятунку спадає.

П. Сорока моделює жанрову модель притчі у багатьох своїх новелах. Їх виділяє наявність дидактичних відступів наратора, чим нагадують новелу епохи Ренесансу, що також містила явну повчальну настанову. Наприклад, новела «Свобода і хліб» про пса Едіпа (образ якого зустрічається у багатьох

денникових записах) набуває узагальнення: в дилемі пса бути на волі чи повернутися в клітку за поживою оповідач побачив закономірності долі людини.

Новелістичність простежується і в денникових записах. Українські письменники стають такими ж героями новелістичної історії як і вигадані персонажі. Тільки замість «нечуваної» події читач зустрічається з невідомими обставинами життя творчих людей, несподіваними оцінками літературних творів, парадоксальними сентенціями українських поетів.

Власне як автор будь-якого денника, П. Сорока стикався з проблемою, що саме виокремити з потоку життя, залишити для історії. «З сотні залишається якийсь десяток, але і після цього продовжую їх пересіювати і переробляти» – цей принцип зафіксувати власний суб'єктивний погляд, несподіваний ракурс буття і зумовлює новелістичність денникової прози П.Сороки.

Список використаних джерел

1. Кореновська Л. Багатоаспектність таланту Петра Сороки. *Слово і час*. 2015. №10. С. 18-28.
2. Поэтика. Словарь актуальных терминов и понятий. Москва.: Изд-во Кулагиной. Intrada, 2008. 358 с.
3. Сорока П. Знак серця. Денники 2008 року. Тернопіль: Астон, 2009. 248 с.
4. Шеховцова Ольга. Жанрові модифікації «Денників» Петра Сороки. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2011. №15. С. 321-323.